

KARACADAĞ

DİYARBAKIR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Nutuk	<i>Başvekil Dr. Refik Saydam</i>
Bir derdleşme	<i>S. Atalık</i>
Halkevinin çocuğu	<i>Şiir</i>
Halkevimiz sekiz yaşında	<i>Usman Eti</i>
Halkevlerinin gayesi ve önemi	<i>Seyfi Alpan</i>
Ergani Halkevi çalışmaları	<i>Münip Gültekin</i>
1939 da Diyarbakır Halkevi	<i>N. Ü.</i>

SAYI: 25

20 ŞUBAT

1940

CİLT : 3

DİYARBAKIR BASIMEVİ

Yazı Hey'eti

Salim Atalık — Seyfi Alpan — Kâzım Baykal — Süheyl Beken
Hüsrev Eldem — Usman Eti — Osman Ocak — Kâzım Oral
Ömer Öner — Neşati Üster

MUHABİR AZA : Cavit Demiral (Lice) Münip Gültekin (Ergani)

Umumî Neşriyatı İdare eden Yazı İşleri Müdürü
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Fıatı 10 Kuruş.
Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

HALKEVLERİ'NİN SEKİZİNCİ YILDÖNÜMÖ MÜNASEBETİLE

Başvekil Dr. REFİK SAYAM'ın İrad Buyurdukları Nutuk

« — Aziz Reisi Cümhurumuz ,

Sayın dinleyicilerim,

Bu gün, Halkevleri'nin sekizinci yıldönümünü kutlarız. Yeniden açılan altı Halkevi, yüz kırk bir Halkodası'yle şu anda memlekette, beş yüz yirmi tanışma, öğrenme ve ilerleme merkezi Türk vatandaşlarının emrine âmâde buluyor.

Halkevleri'nin ilk açılış günü olan 19 Şubat'ı tâkip eden tatil günü her yıl bu saatte Ankara Halkeviden, bu evlerin millî hayatta gördükleri hizmetlerin vatandaşlara hesabını veren bir hasbuhal yapmak ve bu arada yenileri açmak bir an'ane olmuştur. Bu gün de, bu kutsal vazifeyi yapar-

ken, bütün memleket münevverlerine bu sahada yapmakla mükellef oldukları yüksek ve millî vazifelerini hatırlatır ve bu evlerin sıcak sinesinde toplanarak milletçe yükselmek ideali için öğrenmeye ve öğretmeye koşmuş olan yurtdaşlara sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Sayın vatandaşlarım ,

Bu yıl, halka hizmet yolunda Cümhuriyet Halk partisi'nin yeni bir teşebbüsü ile huzuruza geldiğimden dolayı , ayrı bir zevk duymaktayım. Bu, köylerimize kadar nüfuz edebilecek bir bünye taşıyan yeni ışık kaynakları, Halkodaları'dır.

Rejimimiz , bütün vatandaşları duyuşta, düşünüşde, inkilâbı anlayışda elele yürür bir cemiyet halinde görmeyi en esâşlı gaye bilir. Bu itibarla, birer kültür kaynağı ve Halk Üniversitesi namzedi olan Halkeleri'yle şehir ve kasabalarımızı mânen aydınlatır ve oldururken, vasıtalarının azlığı ve muhitlerinin darlığı yüzünden Halkevi açmaya müsait bulunmayan köy ve mahalleleri bu güzel teşebbüsten mahrum bırakmamak ve yüksek idealini aynı zamanda onlara da ulaştırmak için, Halkevleri'nin küçük bir nüvesi olan Halkodalarile buralara da girmeyi muvafık gördüm. Geçen büyük kurultaydan tasvibini alan bu karar, bu gün ilk olarak 141 Halkodası ile tatbik sahasına girmiş bulunmaktadır.

Bizce, hizmet ve mahiyetleri itibarile Halkevleri'le Halkodaları arasında hiç bir fark yoktur. İkisi de memleketin tarakkisi, inkilâbın benimsenmesi, irfan sevgisini beslenmesi, Halkımızın kıymet ve kabiliyetlerinin yükselmesi hususunda, aynı ümitlerle aynı hizmetleri bekleyip umduğumuz müesseselerdir.

Aziz yurttaşlarım ,

Çalışma esasları, dil, tarih, edebiyat, ar, temsil , spor, sosyal yardım, Halk dersaneleri ve kursları, kitap sarayı ve yayın köycülük, Müze, Sergi gibi baş-

lıklar altında toplanan Halkevleri'mizin umumi surette bu güne kadar gösterdikleri mesai ve aldıkları neticenin memnuniyeti mucip olduğunu bu vesile ile bütün vatandaşlara işittirmekten en büyük hazı duymaktayım. Bununla beraber, henüz tamamiyle inkişaf etmemiş bazı Halkevilerinde bahsetmeyi, bu umumi muhasebe hasb-i halinde yerinde ve faydalı görüyorum. Bu güne kadar açılmış olan 373 Halkevi'nden en büyük kısmı, bizi memnun edecek şekilde çalışmışlar ve gelecek senelerde daha büyük inkişaf göstercek yolu tutmuşlardır. Henüz kendilerinden beklediğimiz faydaları verici hâli alamamış olan Halkevleri'miz de vardır. Onda biri bile tutamıyan bu geri kalmış evlerin adlarını millet huzurunda söylemek için bu senelik müsaade isterim ki, bu Halkevleri'mizin de yarın başlayacak olan yeni çalışma senesi zarfında, diğer arkadaşların yetişmelerini elimizdeki bütün vasıtalarla takip edeceğim. Bu, yalnız bir parti işi olduğu için değil, hiç bir itinayı esirgemediğimiz bu evlerin muhitlerine faydalı olmalarının, hiç yormayan metodlu bir çalışma ile daima mümkün olduğuna kani bulunduğum içindir.

Arkadaşlar ,

Bu müesseselerin muvaffakiyetinin haz ve şerefinde o muhitlerindeki her münevverin hissesi

bulunduğu gibi ; inkişaflarının geciktirildiğini haber verdiğimiz evlerin başında bulunan arkadaşlarımızın da bu geri kalıştan bizim gibi müteessir olduklarına eminim. Bu vesile ile, Halkevlerinde hizmet görebilecek her vatandaş için, en açık ve samimi bir ikaz olan milli Şefimiz'in geçen yıllarda bu kürsüden irad buyurdıkları nutkun bir parçasını tekrarlıyorum.

Milli Şef diyor ki:

« Halkevleri bütün vatandaşların müşterek malıdır. Halkevlerimizin temiz feyizli ve ilerler bir halde olması bütün devlet memurlarının, vatandaki bütün entelektüel sınıfın, bütün ilerlemek isteyen unsurun müşterek malı, müşterek vasıtası olmuştur. Halkevleri'nin her hangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak her hangi bir ms'uliyet hepsinin, hepsinin boynundadır. »

Aziz dinleyicilerim,

Halkevleri'ne müzaharat ve hizmet etmek mevkiinde bulunan bütün müesseselerimize, bütün vazife ve mes'uliyet arkadaşlarımıza buradan bir daha tekrar etmek isterim :

Sizlerin, muhitimizdeki Halkevi ve Halkodası faaliyetinden şeref, ve durgunluğundan ms'uliyet hisseniz vardır ve büyüktür. Halkevi ne ve Halkodası'na maddi ve mânevi mümkün olan müzaharet, sa-

dece bir hamiyet icabı ve himmet eseri değil, bir memleket ve rejim borcudur. Bir yerdeki irfan, heyecan, tesânüt varlığının en büyük delili oradaki Halkevi'nin ve Halkodası'nın manzarasıdır, çalışmasıdır, verimidir. Bu mühim noktayı böylece tebarüz ettirirken, bu güne kadar aldıkları neticelerle bizi memnun eden Halkevleri muhitindeki âmirlere, münevverlere bir daha teşekkür ve takdiri huzurunuzda tekrarlamadan geçemeyeceğim.

Türk münevverleri,

Bulduğumuz yerlerdeki Halkevleri'ni ve Halkodaları'nı sizlere güvenerek açmış ve sizlere emanet etmiş bulunuyoruz. Mes'ud, mütesanit büyük Türkiye'yi münevver halk ve halkçı münevver birliği yaşatacak ve ilerletecektir. Bu uğurda hepimizden ferâğat ve hizmet, fikir ve emek beklenmektedir. Muasır medeniyeti yaratan zihniyetle bu memleketin tabiatını, bu milletin kültürünü işlemek ve bu suretle Türk varlığında yeni kıymetler belirtmek her Türk münevverinin kafasında, vicdanında yer alması lâzımgelen ve bu cihetle, Halkevleri'nde, Halkodaları'nda belibaşlı tatbik sahası bulunan bir vazifedir.

Milletin düşüncelerinden ve duygularından, hiç şaşmayan selim hissinden ilham ve enerji almak için onun yığınları içine girmek,

onlarla kaynaşmak, onlarla beraber yükselmek lazımdır. Böyle mütemadi, samimi temaslar neticesindedir ki san'atkâr, edip, âlim, idareci : Hulasa hepimiz bu millette daha faydalı olacağımıza inanıyoruz, ve sizden bu türlü çalışmalar bekliyoruz. Binaenaleyh, her Halkevi'nin, Halkodasının işlemeşi gelişmesi yolunda o muhitteki bütün münevver arkadaşlarımızın, başta devlet ve parti vazifedarları olmak üzere, daima dikktli, müteşebbis olmalarını hararet ve ısrarla tavsiye ediyoruz.

Sayın Yurttaşlarım ,

20 Serelik istiklâl ve inkilab

savaşı hayatımızda her sahada Dünyayı gıpte ettirir. merhalelere varan milletimizin bu müesseselerden de beklediğimiz hayırlı feyizli neticeleri behemahal alacağına kanaatimiz vardır. Şimdi üç yüz yetmiş üç Halkevi'ne ilâveten altı Halkevi'ni ve yüz kırk bir Halkodası'nı açıyorum. Milletimiz için kutlu olsun.

Aziz Reis-i Cumhurbaşumuz. Huzurunuzla bizi şereflendirdiniz. Tazimle eğilirim.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.»

BİR DERTLEŞME

(— Geçen Sayıdan —)

Şimdi Suomiler ; bataklık ve kayalıklardan ibaret bir memleketi imar edip bir cennete çevirmişlerdi' Onlar bu cennet bahçesinde incil-de zikri geçen Beyaz Zambaklar gibi lekesiz, saf, ve masum bir hayat yaşamaktadırlar. Fin'lerin ahlâklarının temizliği ; yalnız şahsî hayatlarında değil, içtimâî hayatlarında da görülmektedir.

Finlan'dada ilk tahsil mecburî ve meccanidir. Kız ve erkek olsun her Fin çocuğu ana dilini okur ve yazar. Her fin evinde kütüphanemsi bir şey vardır. Orada memleketin başlıca kanunları, ilk mekteplerin müfredat programları birinci mevkii işgal eder. Aile kütüphanelerinde bunlardan başka ev idaresine, ormancılığa, Fin'lerin başlıca maişet vasıtalarına ve tarzlarına ait ilimlere mahsus kitaplarla birlikte diğer faydalı eserler bulunur.

Mühim merkezlerde tesis edilmiş olan kütüphaneler, umumun istifadesine açıktır. Herkes bunlardan istifade edebilir.

Finlanda'da hiç kimse içki kullanmaz. İnsanı sarhoş eden meşrubatın satılması kanunla yasak edilmiştir.

İspirtolu içkiler bu memlekette yasak ediliğinden avrupa medeniyetinin lâzımlı gayrı müfariki sayılan sokak sürtüklerine Finlanda da tesadüf edilmemektedir. Finlanda da gerek aile, gerek mektep ve cemiyet hayatında çok temiz bir ahlâk hüküm fermadır.)

Asıl eserin metninden bazı parçalar :

(Fin harsını yükseltmek isteyenlerin başında [Sinelman] isminde bir zat gelir. Yuhan Vilhelm Sinelman 12 / Mayıs 1806 da doğmuş ve 4 / Temmuz / 1881 de vefat etmiştir.

Finler uzun seneler millî harslerinin terakkisine çalışmışlar ve bu gün Avrupa'nın bir çok memleketlerinden daha yüksek bir medeniyet derecesine vasıl olmuşlardır.

Sinelman yeni doğan Fin münevverlerinin en güzide bir timsalidir. Bu zat ; bir kaç genç muallim, Doktor, Avukat ve memurla birlikte

halk kütlesi arasında maarifin neşir ve tamimi maksadile bir seferberlik ilân etmiştir. Bunlar diyorlardı :

Münevver olmak ; modaya muvafık elbise ve şapka giymek, kolalı gölmek taşımak değildir. Münevver zümre ; milletin dimağı mesabesindedir. Millet ; sizi iyi bir tahsil gördükten sonra iyi maaşa nail olursunuz, akşamları kahvehanelerde iskambil veya domino masasının başına geçip eğlenesiniz diye okutmamıştır. Bunu böyle yapanlar hakiki münevver değildir. Onlar münevverlerin küflenmişidir.

Okumuşların hepsi, milli zekâyı inkişaf ettirmeye, milli vicdanı uyandırmaya, milli iradeyi kuvvetlendirmeye borçludur. Köylere, işçilere ve kasaba halkının aşağı tabakasına nasıl daha iyi yaşayabileceklerini öğretiniz. Millete hayatın kıymetini takdir ve muhafaza etmesini öğretiniz. Bizim çorak vatanımızda her köylü ve işçinin daha rahat, daha sıhhi, daha makul bir hayat yaşayabileceğini anlatınız. Millete nasıl çalışmak lâzımgeldiğini öğretiniz. Ucuz ve mütavazı olmakla beraber, daha iyi meskenlerin nasıl inşa edilebileceğini gösteriniz. Kendilerinin ve çocuklarının sıhhatlerinin nasıl korunacağını bildiriniz. Şen bir aile hayatının nasıl kurulabileceğini, erkeğin kadına, kadının erkeğe nasıl muamele edeceklerini ve çocukların nasıl terbiye edileceğini öğretiniz. Milleti, her işi zamanında yapmaya, inzibat ve intizam altında çalışmaya alıştırmınız. Kendisinin ve başkasının hukukuna riayet etmeği öğretiniz. Bütün bu işlerde millete bizzat örnek olunuz.. Kendi aranızda ve halk ile münasebetlerinizde halkın mürebbsi olunuz. Bütün Suomi'yi büyük bir aile sayınız. Bütün vatana da o gözle bakınız. Hatırlayınız ki, fakir kömürcü, kantarcı ve hizmetçi dul kadın da dahil olduğu halde bütün Fin milletinin evlâdı sizin biraderleriniz veya hemşirelerinizdir. Bunları terbiye etmek ve medeniyet hususunda daha eski olan milletlerin arasına sokmak sizin vazifenizdir. Unutmayınız ki, milletin cehaleti, kabalığı, sarhoşluğu, hastalıkları, sefaleti, bunların hepsi sizin kendi ayıbınız, kendi kabahatinizdir.

İşte bu beş on fin muallimi, memuru ve doktoru. münevverlere hep böyle hitap ediyorlar, bu mealda yazı yazıyorlar. Bunlar arasında faaliyet ve hararetile Sinelman temayüz ediyordu.

Kışın "Ski" denilen kızak ayakkabılarile, ilk baharda ve yazın ise yaya olarak Finlanda'yı bir ucundan diğer ucuna kadar dolaşır ve halkı irşat ederlerdi. Ormanlarda ve taş ocaklarında genç veya ihtiyar zeki kimselere tesadüf edince, onlarla musamahaya girerler, kitap dağıtır, adreslerini alır ve onlarla mektuplaşırlardı.

Sinelman arasına münevverleri etrafına toplar onlara şöyle hitap ederdi :

(Millet unutmayınız, siz hepiniz halkın arasından yetiştiniz. Şimdi ne yapıyorsunuz ? Münevver olmayan kardeşlerimizden kaçıyor musunuz ? Yoksa milletin hayatını daha iyi tanzim etmek için çareler mi düşünüyorsunuz. Halk kütlesini uyandırmak, ve harş cihetinden yükseltmek için neler yapıyorsunuz derdi..)

Bu son satırları okuduktan sonra arkadaşımın yüzüne baktım :

Dalğın ve donuk bakışlarla o da beni süzüyordu. Yüzünde biraz evvelki titiz ve hırçın çizgilerin yerinde şimdi aradığımı bulmuş insanların huzurunu, ve vazifesini yapmamış, yapmayı aktı etmemiş kimselelerin teessür ve ıstırap alâmetlerini belirten hatlar peyda olmuştu. Ben sözlerimi tamamladım :

— Kardeşim dedim.. Bu kitabın tamamını okuduğum zaman görece ve öğreneceksin ki, Fin milleti ; bu inkilâp hareketine başladığı zaman yani bundan bir asır evvel, ferdi ve içtimai durumu itibarile bizden çok kötü idi. Hele siyasi durumu, bundan da beter idi Fin milleti 1917 de yani, bundan ancak 22 evet yirmi iki yıl evvel siyasi istiklâline kavuştu. Bütün bir inkilâp hareketlerini İsveçli'lerin ve Rusların siyasi ve hatta içtimai boyunduruğu altında buldukları uzun bir devir esnasında başardı. Ve bu gün görüyoruz. Her cihetten, hatta millet ölçüsü ile eşsiz ve en yüksek bir kahramanlık destanile bütün dünya kendisi için ölçüsüz bir sevgi ve sempati yaratıyor. Bütün insanlığa örnek oluyor. Bunlar bizim ırk ve kan kardeşlerimizdir.

Bize gelince.. Düşün ki ; biz hiç bir devirde esir olmadık. İlk ve son eserat zincirini de bundan 18 yıl evvel kırdık, parçaladık ve attık. Bu son siyasi inkilap hareketlerinde muhakkak ki biz, Sinelman'dan çok daha yüksek milli kahramanlara sahip olduk. Ve sahibiz. Yalnız. Ferdi ve içtimai hayatımız; seni ve hepimizi ezen ve üzen aykırılıklar, bozukluklarla dopdolu ! Bunların çareleri için Sinelman'dan örnek almaya ihtiyacımız yok.

Ondan onun eserlerinden ibret alabiliriz. Örnek elimizde ve önümüzde....

Bu milletin muhtaç olduğu büyük inkilâpları yapanlar, bize Sinelman'ın yolunda, ondan daha özlü, daha kolay, azimli çalışmamız ve

ondan çok çabuk muvaffak olmamız için muhtaç olduğumuz yolu ve yeri hazırlamışlar.. İşte Halkevleri...

Halkevleri, halk terbiye mektepleri diye açıldı. Bütün düşünen, duyan, kendisinin bu halkın içinden çıktığını, bu halk için çalışmaya borçlu olduğunu bilen her münevver ; bu terbiye ocaklarının tabii muallimleridir.

Halkevleri, şuurla, bilgi ve görgü ile, ölçülü bir plân ve programla, ferağat ve fedakârlıkla çalışan her münevverin kendisini, emeğini vakfedeceği bir ideal mektebi, bir ideal mabedidir.

Bu evler ; en ufak,-yakın ve uzak-maddî bir menfaat beklemeyenlerin, buradaki mesaisini bir atlama taşı, bir basamak tahtası sayımların, bütün mesailerini ; ancak ve ancak halkın yükselmesine ve yurdun şenlenmesine, hasretlerin, Ebeî Şef'in işaret ettiği gibi, bu milleti ; en üstün, en ileri bir millet seviyesine ulaştırmak azmini ve imanını taşıyanların bir mabedidir.

İşte aziz dostum : Ömrümüz bu ideale yetmesi bile hiç durmadan yola çıkmak, hiç olmazsa gözlerimiz kapanmadan o ideal sabahının ilk ışıklarını görmek ; hepimiz için ebedî bir tesellidir. Sağ ol. Sağ olahm.....

Arkadaşım ayrılırken ; gözlerinde ve halinde yeni uyananların şen mahmurluğu vardı.

HALKEVİNİN ÇOCUĞU

Halka hizmetin ulvi sırrına ermiştir o ;
Kendisini davaya bilerek vermiştir o ;
Yanında hiçbir şem'in şuursuz pervanesi .
Ve sesi , inkilâbın , kültürün , halkın sesi ...
Kaç yaşındaysa , kimse " Halkevi genci " adı ;
Ve maksadı dünyanın en insani maksadı :

Atmak şahsî zevki de bir şahsî keder gibi ;
Halkın değerlerini işlemek mermer gibi .
İnkilâbın örsünde dövmek ve dövülmek
Ateşinde parlamak yalın süngüler gibi .
Her imkânsız görünen başlangıçtan hız almak ;
Düşünmek , plân yapmak Samsuna iner gibi .

Mesuliyet ve şeref duygusunu bir tutmak
Feragati kuşanmak bir altın kemer gibi .
Halkevi var : Münevver , avare zerre değil ,
Öyle bir yerde değil , öyle bir kerre değil ,
Şefkatte melekleri , yürüyüşte devleri
Kıskandırıyor işte bir sürü Halkevleri .

Yüzlerce tarhta birden belledik bağımızı .
Yüzlerce burca birden diktik bayrağımızı.
Şimdi de kalbler gibi alımlı, içli , sıcak :
140 Halkodası olacak .
Öz yurdu fethet çıktık işte , manen , yeniden ;
Bir gönüllü zabıttır burdan her köye giden ;

Bir zevkin zaferidir köyde her bando sesi ,
Her Halkdershanesi bir ayrı irfan cephesi ;
Sahnedeki her kadın hemşire ödevinde ,
Her kadın Tomris kadar kahraman Halkevinde
Savaş çetinse çetin , şuur tam , enerji bol ,
Her okuma odası bir ileri karakol ;

Kalb ve kafa feth edip geçeceğiz bu yoldan
Bir büyük fethet çıktık biz 518 koldan .
Büyük yarınımıza doğru seferberiz biz ,
Halk içinde halk için halkla beraberiz biz .
En güzel en kestirme yolu hazır hedefin
gönüllü neferlerimiz emrinde Milli Şefin ..

HALKEVİMİZ SEKİZ YAŞINDA

Osman Eti

Tam sekiz senelik bir mazisi olan Diyarbakır Halkevi, Türkiye Cümhuriyeti içinde ilk defa açılmış olan on dört Halkevinden biridir.

Açılış tarihi 19 Şubat 1932 dir.

Memleket Kültürünün yükselmesinde büyük ve önemli yerleri olan Halkevleri arasında Diyarbakır Halkevi de büyük davada kendisine düşen ödevi iftiharla başarmağa çalışmış ve sekiz seneden beri Yüce Partimizin yüksek umdeleri içinde bu ülküye doğru koşmakta bulunmuştur.

19 Şubat 1940 tarihinde sekizinci senesini idrak etmiş olan Halkevimizin bu geçmiş yıllara ait mesaisini zikredek değıliz. Köy okuma odalarile, Dil ve yurtbilgisi müsabakalarile, konserlerle, toplantularile, Konferanslarile, temsillerile ve muhtelif neşriyatile köyde, şehirde Komşu vilâyetlerde, hatta memleket bütünlüğü içinde kendisini tanıtmış olan Halkevimizin çalışmaları ve bu

çalışmalardan elde edilen verimler, gönüllerde ve dimağlardadır.

Burada sekizinci yılımızı kutlarken Halkevimizin geçmiş tarihini kısaca kayıt edeceğiz.

Bütün bölge Halkevlerinde olduğu gibi Halkevimizin de kuruluş ve açılışında en büyük amil, Bölge Parti Mümessili olan Umumi Müfettişlik makamı olmuştur.

Diyarbakır'da bir halkevi açılması hakkında C. H. partisi Genel Sekreterliği nezdinde teşebbüsatta bulunan U. Müfettişlik makamına Genel Sekreterlik yüce katından yazılan tahrirâtı bir hatıra olmak üzere kayıt ediyoruz.

Bu tahrirat Halkevimizin açılışını temin eden ilk belge olduğu için manevî büyük bir değere maliktir.

**İbrahim Tali Beyefendi ;
B. U. Müfettiş**

Diyarbakır

Muhterem Efendim ;

İlk kademe olarak açılmaları

Umumî İdare Heyetimizce tekrar eden Halkevleri arasında Diyarbekir Halkevi de bulunmaktadır.

Bunun ancak zatî Samilerinin delâlet lutuflarile en iyi ve en faideli şekilde kurulabileceği kanaatinde bulunan Umumî İdare Heyeti açılış hazırlığında çalışacak zevatın tarafımızdan oraca seçilmesini ve Halkevinin açılması için bütün tertibin tanzim ve emir buyurulmasını ricaya karar vermiştir .

İlk Halkevinin açılacağı vilâyetler valileriyle fırka idare heyetlerine yazılan tezkere suretlerini leffen arzettim . Diyarbekirde Fırka olmadığından oraya yazılmamış ve Diyarbekir Valisine de bildirilmemiştir. Bu bapta bütün alâkadarlar Müfettişlikten emir alacaklardır . Bu işi tanzim zahmetini deruhte buyurmak lutfunuzu tekrar rica ile hümet muhabbetleri teyit ederim .

Halk vleri hakkında Fırka Umumî Reislik Divanı tarafından kabul edilen talimatnamelerden 25 nüsha takdim ediyorum . Halkevinin yalnız açılması değil bu talimat dahilinde kurulup işlemesi de emrinize bağlıdır.

İlk tatbikten sonra müfettişlik mntikasında daha nerelere Halkevi açılması lâzım ise teklifi Devletlerine intizar eylerim, efendim .

C. H. F. kâtibi umumisi kütahya Mebusu
Recep

Suretini sayın okurlarımıza arzettiğimiz bu tahrirat üzerine Diyarbakırda açılacak Halkevinin eksiklerini tamamlamak üzere ilk iş olarak U. Müfettiş Bay İbrahim Tali Öngören'in riyaseti al-

tında Baş müşavir Süleyman Mümtaz Diyarbakır valisi Faiz Ergun, U. Müfettişlik istihbarat müdürü Osman Şahinbaş, Defterdar Nazım Belediye reisi Dr. Gafur Nüzhet, Mektüpcü Basri Konyarın iştirakiyle ihzârı bir Komisyon teşkil edilmiş ve bu Komisyon 26 / 27 ikinci kânun 1932 gecesini ilk içtimamı yaparak icap eden mukarreratı ittihaz ile vali Faiz Ergun'un başkanlığında ayrıca on kişilik bir tören heyeti seçmiştir .

Yüksek makamların bu mütemadi çalışmalarile açılış için iktiza eden bütün noksanlar tamamen ikmal ile 19 Şubat 1932 günü eski satın alma komisyonu binasında ve fevkalade bir tezahuratla Halkevinin açılma töreni yapılmıştır.

Halkevimizin kuruluş Tarihçesini yaparken, sekiz senelik faaliyet devresinin başlangıcı olan bu kutlu günde yapılan tezahuratı bildiren U. Müfettişlik raporu ile C. H. partisi Genel sekreterliğinin cevabı telini aşağıya kayıt ediyoruz .

C. H. F. Kâtibi U. Recep Beyefendi Hz. ne

Diyarbekir Fırka teşkilatı olmadığı için Vali Faiz Beyefendinin

riyasetinde müteşekkil bir heyetçe hazırlığı görülen Halkevi , binanın istiabından fazla bir kalabalıklı açıldı . İstiklal marşını müteakip Gazi ile Milleti arasında İdeal rabitası olan Cumhuriyet Andı terennüm edildi . Heyecan kaynağıolan (canlı levha) dan sonra açılma nutku Vali (Bf.); tarafından belagatla söylendi . Kemalettin Kamî (B.) in şiirinden sonra Hususi Kalem Âmiri Feyzullah Sacit (Mucize) adındaki şiirini Gazinin fotoğraflarını muhatap tutarak inşat etti . Türk tarihinde en yüce şahika olan Mustafa Kemalın dehasından doğan millî mucizeyi efsane halindeki mucizelerle mukayese ederek , Türk tarihinin azamet ve ihtişamını anlatan bu şiir herkese İnkılabın kudretli heyecanını duyurdu . Asayiş Müşaviri Şükrü (Bey) tarafından Halkevleri talimatnamesinin en lüzumlu kısımları tahlil ve bilhassa şubelerin teşkilindeki gayeler ilmi bir görüşle izah ve telkin edildi . Gazeteci Tahsin Cahit (B.) samimi hitabesile Halkevinde çalışacakların duygularını anlattı . Mektüpçü Basri (B.) in bir perdelik piyesi diyarbakirin mazisinde cevherli bir gencin fedekarlığını gösterdi . Temsildeki kıyafetler mazinia zevkini ve piyesin gayesini halin beklediği hamiyeti yaşattı kayıt haftasının ilk günü yüzden fazla aza yazıldı , haftanın sonunda İdare Heyeti seçilecektir . Halkın rağbetine ve duyguların canlılığına

bakılınca, Diyarbakir Halkevi İnkılabın kuvvetli ve samimi mefkûre yuvalarından birisi olacaktır.

B. U. Müfettiş
İ. Tali

İbrahim Tali (Beyefendi) B. U. Müfettiş

Diyarbakir

Halkevinin açılışı hakkında aldığım malumat ümit ve iftihar verecek mahiyettedir . Memlekete yeni hayatta temel olacak bu yeni çalışma yolunun başlangıcındaki hararetle takibi hepimizin ve bilhassa zatiîlilerinin yüksek alakasına bağlıdır . Halkevi arkadaşlarımıza tebliğini rica ve hürmet teşekkürlerimizi arz eylerim efendim .

C. H. F. Katibiumumisi RECEP

Bu suretle açılmış ve kurulmuş olan Halkevimiz derhal faaliyete geçerek komiteler intihabına geçildi . Sekiz sene önce bu kutsal çatı altında çalıştığı kabul eden ilk komite üyelerimiz aşağıdaki zevattan mürekkepti .

1 — Dil, Tarih, edebiyat şubesi:

(Reis delege), Şeref Uluğ
(Üye) Basri Konyar Sacid

2 — Ar şubesi :

(Reis ve delege), İrfan, (üye)
Emin Ali, Edip Gürmeriç

3 — Gösterit şubesi :

(Reis) Şevket, (delege) Zekâi

Arman , Mustafa

4 — Sosyal yardım şubesi :
(Reis ve delege), Dr. Gafur
(üye) Faik, Ali Rıza Muhid-
din, Celâl

5 — Spor şubesi :
(Reis) İbrahim Tali, (delege)
Zeki, (üye) Hulusi

6 — Halk dershaneleri ve
kurslar şubesi :
(Reis), Sanat mektebi müdürü
Halil, (delege), Sakin, (Üye)
Nuri

7 — Kitapsaray ve yayın
şubesi:
(Reis ve delege), Cahit
Çubukçu , (üyeler) Avukat
Cemil, Sabir

8 — Köycülük şubesi:
(Reis) Baş müşavir Mümtaz,
(delege) Adil Tigrel, (Üyeler)
Sıtkı, Edip Nazım

9 — Müze ve sergi şubesi:
(Reis,) Sadi, (delege) Kadri Üye
orta mektep müdürü İzzet

Komiteler intihabı ikmal ed-
ildikten sonra reis vekâletine
de mülga Diyarbakır Türk
ocağı reisi ve Umumi Müfet-
işlik asayış müşaviri Şükrü
Sökmensüer (Şimdi Hatay
valisi) tayin edildi .

Bay Şükrü, memuriyetinin
nakli dolayisiyle Halkevinden
ayrıldıktan sonra reis vekâl-
etine M . Sakin tayin edildi .

Bu arada Halkevi şehir ku-
lübü olan binaya taşındı. Bir
müddet burada faaliyette bu-
lundu. B. Sakinin Diyarbakır-
dan ayrılmasıyla yerine mütka
iktisat müdürü Sadi Ağar
vekâleten tayin edildi. 1933
yılında Sadi Ağarın tahvili
memuriyeti dolayisiyle Halkevi
reis vekâletine Cahit Çub-
ukçu tayin edildi ve Halkevi
Dağ kapısında hususî muhas-
ebe tarafından yaptırılan
Nafia binasına nakil etti .
18 / 2 / 934 de Cahit Çubuk-
çu asaleten Halkevi reisliği-
ne tayin edildi .

1934 yılında ilk seçim dev-
resini ikmal etmiş olan Hal-
kevimizde ikinci komite seç-
imleri yapıldı . Bu suretle
1934 şubatında iş başına
gelen idare heyeti üyeleri şu
zevattan mürekkepti .

Dil, edebiyat tarih , (Şeref
Uluğ) Ar, (Celal Güzelses)
Spor, Lise beden terbiyesi
öğretmeni (Rağıp) Sosyal
yardım (Muhiddin Çağın)
Halkdershaeleri ve kurslar
(İngilizce öğretmeni Reşat)
Kitapsaray ve yayın (Behzat
Ülgen) Köycülük (Nihat Gö-
kalp) Müze ve sergi (Has-
ip Ülgen) Gösterit (Zekâi
Arman)

Diyarbakırın geniş bir Halk-
evi binasına ihtiyacı günden
güne artıyordu . Bu nokta

göz önüne alınarak yeni bir Halkevi binası inşası için teşebbüslere geçildi. Mimar Arif Hikmetin yaptığı plân üzerine Dağ kapı dışında C. H. partisi, vilayet ve halkın yardımı ile muazzam bir salon yapılmasına başlandı. Modern sanatın yüksek bir nümunesi olan bu bina her türlü Konföriyle güney doğunun büyük bir mabedi olacaktı .

1936 şubatında üçüncü seçim devresi münasebetile Halkevimizin idare heyeti üyeliklerine

Dil, edebiyat, tarih, Ar	K. B. Süheyl Beken
Gösterit	.. .. Zekâi Araman
Spor	.. .. Zeki Aktam
Soysal ve yardım	.. .. Neşati Üster
Halk dershaneleri	.. .. Şeref Uluğ
Köyeülük	.. .. Halil Yardımcı
Kütüphane ve yayım	.. .. Behzat Ülgen
Müze ve sergi	.. .. Sami Çayırğan

Seçildiler

Cumhuriyetimizin 14 cü yıl dönümünde B. U . Müfettiş Bay Abidin Özmenin elile möbilye , kalörifer, sinema gibi her türlü tesisatı ikmal edilen yeni Halkevi binasının açılma merasimi yapıldı .

1938 Şubatında Halkevimiz dördüncü seçim devresini idarak ettiğinden seçim yapılarak idare heyeti üyeliklerine.

Bay Şeref Uluğ	Belediye Başkanı
.. Kazım Baykal	Lise Felsefe Ö .
.. Neşati Üster	Dahiliye Uzmanı Dr.
.. Faik İnanç	S. N. okulu Baş Öğ.
.. Osman Ocak	Sanat O. Türkçe Öğ.
.. Halil Yardımcı	Ziraat Müdürü
.. Hasip Ülgen	Avukat
.. Behzat Ülgen	Tüccar
.. Zekâi Arman	Matbaacı

Seçildiler

1939 da B. M. Meclisinin tecdid-i intihap kararı üzerine Halkevi reisi Cahit Çubukçu Diyarbakır mebusluğuna seçildi.

20 Şubat 1939 da Cahit Çubukçu dan açılan halkevi riyasetine vekâleten Diyarbakır Nümune hastanesi Dahiliye mütehassısı Dr. Neşati Üster tayin edildi.

19 H. 1939 da C. H. Partisi umumî idare heyetince Halkevi reisi Dr. Neşati Üster'in esaleti tasdik kılındı.

1940 Şubatında beşinci seçim devresi münasebetile komitelerde yeni seçim yapıldı.

(Bu gün faaliyette olan idare hey'eti üyeleri şunlardır:)

Osman Ocak	Dil, edebiyat, tarih
İhsan Ünal	Ar
Faruk Oyman	Gösterit
İlhami Akçakoyunlu	Spor
Zekâi Arman	Sosyal yardım
Hasip Ülgen	Halk ders. ve kurslar
Şükrü Kaya	Köyeülük
Faik İnanç	Kitapsaray ve yayım
Behzat Ülgen	Müze ve sergi

Sözümüze nihayet vermeden önce çalışmalarımız hakkında okuyucularımıza bir fikir verebilmek üzere halkevimizin kuruluşundan itibaren varidat ve masraf bütçelerini aşağıda arz ediyoruz. Bu sekiz senelik hayatımızdaki çalışmalarımızı da kayıt etmekle okuyucularımıza naçizane bir fikir vermeği pek arzu ederdik. Lâkin dergimizin sahifeleri buna müsait olmadığından çalışmaları ayrı bir broşür halinde okuyucularımıza ileride arz edeceğiz.

Varidat ve Masraf bütçesi

<u>Sene</u>	<u>Lira</u>	
1932	710	(üç aylık muvakkat bütçe)
1933	4250	
1934	29050	
1935	34433	
1936	23458	
1937	48401	
1938	53927	
1939	35000	

HALKEVLERİNİN GAYESİ VE ÖNEMİ

Seyfi Alpan

Lise Coğrafiya Öğretmeni ve Halkevi Dil, Tarih,
Edebiyat komitesi Üyesi

Halkevleri Türk birliğinin kaynaşma, anlaşma ve kültür kaynağıdır. Yurdumuzun bir çok köşesinde açılan bu kültür ocakları büyük Türk inkilâbının kendisine emanet ettiği tarihî vazifeleri başarmağa çalışmaktadırlar. Her gün inançlı adımlarla yeni bir alanda hız alan Türk inkilâbı ulusun maddî varlığı kadar, iş yaşayışına da büyük önemler vermiş ve yurdun maddî kudretini devlet elile yeni perçinlerle kuvvetlendirirken, her yerde fabrika bacaları gittikçe artarken başka bir yoldan da halkın iç yaşayışını olgunlaştırmak, güzellik ve iyilik duygularını büyütme ve yaymak için Halkevlerini açmıştır. İlk Halkevleri 1932 de açıldı.

Büyük Şefimiz İsmet İnönü'nün buyurdıkları gibi :

“ Halkevleri Siyasi bir müessese değil, sosyal ve kültürel kurumlardır. „ Binaenaleyh memleketimizin bütün evlatları Halkevlerinin toplantılarına bir sevgi ile gelmeli ve Halkevlerinde hizmet

etmeyi yurda karşı bir vazife bilmelidir.

Memleketimizin ilerlemesinde kültürün oynadığı rol çok büyüktür.

Kültür hayatını söylerken Dilden de bahsedeyim ; Dil bir ulusun kendisidir. Bir dilden o ulusun karakterini, yaşayış ve düşünüş biçimini anlayıp görmek mümkündür. Binaenaleyh Halkevleri ana dilimizin güzel sözlerini toplamakta ve diğer taraftan Türk dilinin zenginliğini ve eskiliğini, kıymetini, halka anlatmaktadır.

Avrupa dilleri ancak lâtin esirliğinden kurtulduktan sonradır ki kıymetli eserlerini verebilmiştir. Zira bir dil yabancı baskısı altında bulundukça sahibinin hakiki dili olmadığından yüsek ve derin sanat eserleri yaratmasına imkân yoktur. Halbuki son zamanlarda Türk dili kendi öz benliğini kaybedecek derecede yabancı sözlerle boğulmuştur.

Halkevimizde verilmiş bir konferans

Halkevlerimizi halkımıza

bilginin önemini iyice aşulamakta ve anlatmaktadır.

Bı gün Halkevlerimizde ulusal ve sosyal hayatın temelleri terbiye suretinde, öğretim suretinde, konuşma suretinde mütemediyen kurulmaktadır.

Cumhuriyet Halk partisinin Halkevleri vasıtasıyla memleket içinde takip ettiği kültür politikası bu vasıta ile ilmi ve fenni güzel sanatları yaymak, bu memleketin siyasası ve ekonomisi hakkında en yeni , en doğru malumatı ortaya koymaktır.

Türk milleti yapıcı ve yaratıcı vasfıyla , asil kanile bir mevcudiyet olarak kendini aleme tanıtmıştır. ve tanıtmaktadır. Tarihi, medeniyet eserleri , bu vaziyeti ispata kâfidir.

Medeniyetin tarifi güçtür. Kamuslarda medeniyet : Cemiyetlerin fikri , sınaı , ahlakt , inkişaf yoludur, tarzındaki anlatışında o cemiyetin dinamik hüviyeti görülür.

Cemiyet; o insan adını verdığımız büyük kudretin elinde, onun bütün melekelerine , istihsallerine uyarak aydınlatılmamış olsaydı, insan tarihi aynı sözlerin ve hareketlerin , daima tekrarlanmasından ibaret kalırdı.

Halkevimiz , içtimai vakaların ve hadiselerin cereyan ettiği Türk camiasının daima yükselmesi ve

ileri adımlar atması için çalışmaktadır.

Türk tarihini tetkik edersek görürüz ki; Türk zekası Türk enerjisi , Türk kabiliyeti her alanda muvaffakiyet kazanmış ve kazanacaktır.

Yekdiğerimize yardım ederek halkevlerinde çalışmamız ile memleketimizin tarakki ve tekâmülünde büyük verimler elde edeceğiz.

Değerli bir sosyoloğun dediği gibi Sosyal organizayson belli bir zaman içerisinde geniş ölçüde çalışmağa alışkanlık ve duyuğ işidir. İçtimai ilerleme, geniş ölçüde insanın fikri hayatının mahsulüdür. Medeniyet denilen şey de bu fikir ve zekânın mahsulüdür.

Bu izahatımdan anlaşılacağı üzere Halkevleri ulusca hem kaynağa ve hem ileriye varmak için açılmış' çalışan birlik, atılma ve araştırma merkezleridir.

Ferden her birimizin inkilâp rejimi için ödemeğe mecbur olduğumuz vazifelerimiz vardır.

Lâkin bu ferdi vazifelerimizi birleştirmek ve cemileştirmek lazımdır. Bu şekildeki çalışmamız verimli ve olgun neticeler doğurur. İşte halkevleri ferdi çalışmaları bütünleştiren ve cemileştiren ulusal ocaklardır. Yurdumuz osmanlı hükümetinden ve düşmanlarımızdan kurtarıldığı zaman

Yurttaşlarımızın ne maddi ve ne de manevî refahı için memlekette hiç bir şey yoktu. On yedi yılda çok büyük işler görüldü. Yurdumuz gittikçe zenginleşmekte , refah ve saadete kavuşmaktadır. Yurttaşlarımızın bu maddî refahı yanında manevî varlığını da olgunlaştırmak ve iç duygularını büyötmek lâzımdır. İşte bu ikinci işte Cumhuriyet Hükümetimizin en büyük yardımcısı Halkevleridir.

Yukarıda söylediğim üzere Ebedî Şefin yarattığı , Cumhuriyet Halk partisinin bilgili ve olgun yurttaş yetiştirmek için kurduğu kültür müesseseleridir.

Halkevleri yurttaşlarımızın cemiyetleşerek çalışması için bütün imkânları hazırlamış , olgunlaşacak yurttaşın bütün aradığı vesaili ortaya koymuştur.

Millî Şefimiz İsmet İnönünün buyurdıkları gibi : “ İlim ve fen noktaî nazarından Halkevleri muhitlerinin okuma bilen , öğrenmesini ve öğretmesini sevenlerin çalışması için hazır bir vasıtaadır ,, Türk ulusunun , Uluslar arası medeniyetindeki rolü ve izi çok büyüktür. Türk ulusunun yer yüzündeki eskiliğini ve büyüklüğünü yalnız toprak altından çıkan vesikalarla değil, aynı zamanda tarihin ilk günlerinden beri bu güne kadar kalan canlı müesseselerle de ispat edebiliriz.

İşte bu hakikatı Halkevlerimizin dil, tarih, edebiyat kolu araştırmaktadır.

Dil, Tarih, Edebiyat, güzel sanatlar.. gibi alanlarda cemiyetleşen fertlerin Halkevindeki çalışma ve araştırmaları her gün yeni bir kültür tohumu doğuracak ve inkilâp rejiminin sıcak güneşi altında yeşeren bu tohum memlekete filiz salacaktır. İşte bu filiz olgunlaşan ve olgun olan bir Türk dimağıdır.

Ebedî Şef ATATÜRK'ün şu yüce sözleri daima kulağımızda çınlamalıdır “ *Yüksel Türk senin için yüksekliğin hududu yoktur ..*

Buraya kadar verdiğim izahat üzerinde biraz durayım: .

Hayat devamlı bir mücadeledir. İçinde yaşadığımız devrin hayatı çetin mücadele safhaları arz ediyor. Bu savaşta muvaffak olmak için yetişmiş olanlarımızın geride kalanları yetiştirmeye koşması lazımdır.

Hepimiz ulusumuzun hayat teminatını düşünmemiz en büyük vazifemizdir.

Bunun için halkevlerimiz, ulusumuza birlik ve beraberlik terbiyesi vermekte ve halkımızı derin bir halk ruhunun sığacağı içinde yeni hayata yükseltmektedir.

Bu günkü Türk ulusunun hepsi birbirine dayanan ve birbirine

inanarak büyük ulusal bir kitle olarak yetişmektedir. Halkevlerimizin bu bakımdan büyük rolünü görüyoruz. Bir ulusun ekonomik kuvveti için yalnız istihsal vasıtalarının mükemmelliği kâfi değildir.

Bizzat ulusun kendisinde ulusal ekonomi anlayışının kökleşmesi lazımdır.

Maddî kuvvetlerin, zenginliklerin, ilmin, teknigin ve sanatın hayat savaşında rolleri büyüktür. Fakat bütün bu maddî unsurlar bu günün hayatı için kâfi bir vasıta değildir. En büyük kuvvet ulusal birlikte, beraberlikte ve bunun yapacağı ulusal bütünlüktedir.

Halkevleri mütemadi çalışmalarlarıyla birbirini anlayan ve büyük mefhumlarda birbirine dayanan bir kitle yaratmaktadır.

Şu halde halkevlerimizin faidesi çok büyük olduğu meydana çıkmaktadır.

Dağılan çöker, daima bir olmak daima toplu olmak lazımdır.

Değişmez Şefimiz İsmet İnönü halkevlerinin açılmasındaki gayeyi çok güzel olarak şu suretle ifade buyurmuşlardır: Halkevleri Türk cemiyetini yükseltmek

moralini arttırmak verimini çoğaltmak için açılmıştır.

Maddî ihtiyaç yolunda da kudretli, takatli, cevherli bir hale gelmek için güzel sanatları bir vasıta olarak görmek lazımdır.

Memlekette müsbet ve içtimai ilim alanında ve güzel sanatlar yolunda vatandaşlarımızın bir aile gibi beraber bulunmalarıyla vatanperverlik hisleri daha kuvvet bulur.

Bu sebepten halkevleri, çalışmalarıyla doğrudan doğruya kahramanlık hislerine de büyük bir hizmet yapmaktadırlar.

Uluslar arası müzik tekniğinin ulusal müzik yaşayışımıza uydurulmağa çalışılması halkevlerimizin Ar komitesi tarafından çok geniş bir ölçüde yapılmaktadır. Müzik Kompozitörlerinin vukufu anlatışlarına göre saf ve temiz türkçemiz uluslar arası müzik tekniğine son derece uygundur. Halkevlerimiz temsil şubesiyle, temsil hayatımızda büyük adımlar atmaktadır.

Köycüler şubesinin her tarafındaki çalışmaları göze çarpacak derecede kuvvetlidir. Bir çok halkevlerimizin köycüler şubesi sosyal dertlere göre kollara ayrılarak köylerde çalışmaktadırlar.

Köy incelemeleri bize çok geniş bir çalışma ve didişme alanı verecektir.

Spor şubesi memleket gençliğine sağlam bir vücut verdirmek için bütün spor hareketlerini yaptırmaktadır.

Sosyal yardım şubesi kimsesizlere ve zavallılara şefkat kolunu açmakta, muhitte yardım ve duygu teşebbüslerini telkin etmektedir.

Halk dersaneleri ve kurslar Halk terbiyesi ve bilgisi üzerinde müessir olmak için her vasıttan istifade ederek çalışmaktadırlar.

Halkevleri kitapsarayı ve yayınlarıyla da halkın kültür bakı-

mından olgunlaşması için azami derecede çalışmaktadır.

Müze ve sergi şubesi Tarihimizin ve güzel sanatlarımızın eskiliğini, kıymetini göstermekte ve gençlerde güzel sanat zevkini arttırmaktadır.

Konferansıma son verirken Partimizin bânisi Ebedî Şefimiz Atatürk'ün manevi huzurunda hürmetle eğilir ve Milli Şefimiz çok kıymetli Cümhur reisimiz İsmet İnönü'ne derin hürmet ve saygılarımı arz ederim.

ERGANİ HALKEVİ ÇALIŞMALARI

939 Yılı baharında inşaatına başlanmış ve henüz ikmal edilmiş bulunan Ergani halkevi faaliyete başlamıştır. İlk olarak öğretmenlerden Şükrü Tanili masum yardımcı ve gençlerin iştirakile (eski şeriyeh mahkemeleri) mevzuu etrafında bir temsil verilmiştir. 24 ikinci kânun 940 cumartesi günü saat birde ilçebay ve uray başkanı Şefik Yaşar tarafından (şehircilik) ve iki şubat 940 tarihinde de öğretmen şükrü tanili taraflarından (Türk inkilâbı) mevzuları etrafında ve yüzlerce halkın topluluğu karşısında konferanslar verilmiştir. Halk, temsil ve konferansları heyecan ve hararetle takip etmişlerdir.

24/ Şubat 940 cumartesi günü saat ikide halkevinde bir toplantı olmuştur. Bu toplantıda hükümet doktoru bay Şevki Kılıççı tarafından (Emrazı Zühreviye) mevzulu bir konferans verilmiştir. Çok heyecanlı olan bu konferansta halk bu yıkıcı öldürücü hastalıkların insanlar üzerinde yaptıkları fenahlıkları derin bir surette takip etmişlerdir. Aynı zamanda çok istifadeli ve müessir olmuştur.

25 şubat 940 pazar günü Türkiye'de halkevleri kuruluşunun sekizinci yıl dönümü

olmak münasebetile Ergani halkevi parti ve milli bayraklarla baştan başa donatılmış ve sahnede gayet müzeyyen bir surette süslenmiş idi. Bir taraftan da halk gurup gurup halkevine akın ediyordu. Saat üçe onbeş kalarak sahnede merasim istiklâl marşı ile başladı. Okul talebeleri manzumeler okudular; saat üçte radyoda başvekil Dr. Bay Refik Saydam tarafından Halkevlerinin sekizinci yıl dönümüne ait çok yüksek ve kıymetli söylevini halk heyecanla takip ettiler. Bundan sonra ilçe bay halka hitaben Ergani halkevinin de dört yaşına girdiğini ve az zaman içinde yapılan değerli işleri birer birer halka bildirdikten sonra evimizin yükselmesi için el birliğiyle ve metodik bir şekilde gece gündüz çalışmak ve bize düşen çok önemli vazifelerimizi yapmaktan geri durmayacağımızı ve Ebedi Şef (Atatürk'ün) millete binlerce arkasında bıraktığı armağanlardan biri olan halk evlerimizin harikalar yaratan varlıklarını bir kat daha tebarüz ettirmiş ve bu sözleri halk heyecanla dinlemiştir.

Ergani : Münip Gültekin

1939 da DİYARBAKIR HALKEVİ

Bu salıfelerde Halkevimizin geçen yıl faaliyetinin kısa bir hulâsasını neşrediyoruz.

Dil, Tarih, Edebiyat şubesi:

Bu şubemiz geçen yıl dokuz milli bayramların kutlama günlerini idare etmiş ve 38 konferans vermiştir. Bu konferansların bir kısmı açıkta, Halk önünde, bir kısmı hoparlörle, bir kısmı da salonumuzda bir konserle birlikte verilmiştir. Hâmid günü yaşatılmış gençler arasında bir şiir müsabakası yapılmış, kazananlara mükâfatlar verilmiştir. Diyarbakır Anıt ve kitabelerine ait doksan dört tedkik fişi tamamlanmış, bu anıt ve kitabelerin resimleri çekdirilerek bu fişlere eklenmiştir. Aylık karacadağ dergimiz muntazam bir surette neşir edilmiştir. Folklor ve dil tedkiklerine devam edilmiş, Bismil yolunda toprak altından çıkarılan arkeolojik eserlerin tedkiki için bir gezi yapılmıştır.

Ar şubesi

Evimizin on kişilik bir salon orkestrası vardır. bu orkestra geçen yıl yirmi bir konser vermiştir. Orkestramız Mardine de iki seyahat yaparak ora halkevinde iki konser vermiştir. Bu şubemiz geçen yıl Halkevimizde verilen üç baloyu idare ettiği gibi mun-

tazaman yapılmakta olan aile toplantılarımızı da tertip etmektedir. Otuz beşi kız ve kırkı erkek olmak üzere yetmiş beş kişilik bir korumuz vardır. Muntazaman çalışan bu koro da orkestramızın verdiği konserlere iştirak etmektedir. Bundan başka otuz beş kişilik bir de mandolin orkestramız vardır ki bu da konserlerimizde yer almaktadır. Altı kişiye piyano, on beş kişiye de keman dersi verilmektedir.

Klasik musiki üstadlarının eserlerinden mürekkep plak koleksiyonumuz da vardır.

Gösterit Şubesi

Geçen yıl gösterit kadromuz kanun adamı, Mete, Yaşayan ölü, Ateş piyeslerini temsil etmiş ve Himmetin oğlu müziksel piyesini hazırlamıştır. Bunlardan başka köylere de gidilerek halka açık hava temsilleri verilmiştir.

Spor Şubesi :

Bu şubemiz geçen yıl bir bisiklet teşvik müsabakası, muhtelif futbol maçları tertip etmiş, Tenis sahasını tanzim etmiş ve bir voleybol sahası

yapmıştır.

Sosyal yardım şubesi :

Geçen yıl bu şubemiz on fakir talebeyi orta mektep ve lisede okutmıştır. Bunların ikisi Liseyi bitirerek yüksek mekteplere gitmişler, 81 talebeye giyecek elbise, çorap, ayakkabı verilmiş, muhtaç 293 kişiye 1879 lira 30 kuruş para yardımı yapılmıştır. Haziran ortasında bir poliklinik açılmış ve on bir hekimin devam ettiği bu muayene yerinde 328 hastaya bakılarak bunlardan mühim bir kısmının ilaçları parasız temin edilmiştir.

Halk dersaneleri ve kurslar :

Evimizde Fransızca, İngilizce, Almanca, riyaziye kursları, Ceza evinde iki ve şehrin muhtelif yerlerinde iki Halk dersaneleri açılmıştır. Geçen yıl açtığımız kurslara 560 Erkek 136 kadın olmak üzere 696 öğrenci devam etmiştir.

Kitapsaray ve yayın şubesi :

Kütüphanemizde 7388 cilt kitabımız vardır. Bunlar fiş usulile tasnif edilmiştir. Evimize muntazam surette gelen gazete ve mecmuaların sayısı doksanı geçmektedir. Dört

köyde okuma odamız vardır. Sekiz köye de birer kitap dolabı gönderdik. Bu suretelle köylere beş yüz cilt kitap dağıtmış bulunuyoruz.

Köycülük şubesi :

Bu şubemiz geçen yıl otuz dört köy gezisi yapmış, köylüleri inkilâp ve rejim meseleleri üstünde tenvir etmiş, onların zirai ihtiyaçlarıyla meşgul olmuş, hastalarına bakmıştır. Okuma odası açılan ve kitap dolabı verilen köylere birerde ilaç dolabı dağıtılmıştır. Köylümüzün şehirdeki işlerini takip etmek için bir köylü iş bürosu açılmıştır.

Müze ve sergi

Geçen yıl evimizde bir fotoğraf, çiçek sergisi açılmış ve birde sıhhi müze tesis edilmiştir.

N .G.

İmtiyaz sahibi : Diyarbakır Halkevi

Umum Neşriyatı idare eden

Avukat Ağâh Arman

Diyarbakır Basımevinde basılmıştır

Fihrist

(Yıy 1 ve 2)

Sayı - 1

		<u>Sahife</u>
Niçin çıkıyoruz	Kâzım Baykal	1
Karacadağ (Şiir)	Behcet Kemal Çağlar	1
D. bakırın Türk kültürüne hizmeti	K. Baykal	2
Karacadağ (Şiir)	Usman Eti	6
Çaldıran harbinden sonra	Şeref kişmir	7
Diyarbakır		
Millî musiki	İhsan Ünal	10
İleri Türk Yurdu	Şemseddin Gürpınar	11
Karacadağ	Osman Ocak	13
Atainin kaside ve gazelleri	Süheyl Beken	14

Sayı - 2

Selçuk devleti ve Diyarbakır	Seyfi Alban	1
Sevr Lozan ve anlaşması	Şemsettin Gürpınar	4
Diyarbakırlı bilginler ve ozanlar	Şevket Kavut	6
Diyarbakır kitabeleri	Süleyman Savcı	8
Fatih Pş. Camii ve minareler	K. Baykal	11
Diyarbakır bölgesindek akar sular ve edilen istifade	Seyfi Alban	14

Sayı - 3

23 Nisan	Osman Ocak	1
Diyarbakırlı B. ve ozanlar	Ş. Kavut	3
Ben sen, onlar yok Biz varız	Şemsettin Gürpınar	6
Sümerler ve Diyarbakır	Seyfi Alban	8
Diyarbakırlı Sırrı Hanım	Cahit Çubukçu	10
Halk Şiirleri		13
Sevr, ve Lozan anlaşması	Ş. Gürpınar	14
Diyarbakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	16

Sayı - 4

Hakiki ahlak	K. Baykal	1
Diyarbakır kitabeleri	Süleyman Savcı	3
D. bakırlı B. ve ozanlar	Ş. Kavut	5
Diyarbakır halkiyatı	„	7
Maniler	„	8
D. bakır surlarında croiX Gammée	K. Baykal	9

		<u>Sahife</u>
Sevr ve Lozan ve anlaşması	Şemsettin Gürpınar	14
D. bakır hakkında yapılan etütler (Devam)	K. Baykal	16

Sayı - 5

Coğrafiya bakımından karacadağ	Seyfi Alpan	1
Karaca Oğlan	Süheyl Beken	5
Ferd ve sosyete	K. Baykal	7
Diyarbakırlı Melek Ahmet	Usman Eti	9
Paşa ve eserleri		
Dört saatlik Sedaret	Şeref Kişmir	13
D. B. hakkında yapılan etütler	K. Baykal	16

Sayı 6-7

Etiler ve Diyarbakır	Seyfi Alpan	1
Diyarbakır kitabeleri	S. Savcı	4
Maya ve horyatlar		8
Diyarbakır vilayeti bölgesindeki akar sular ve edilen istifade	Seyfi Alpan	10
D.bakırlı bilginler' ozanlar	Ş. Kavut	13
D.bakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	15

Sayı 8-9

Biz ve Cumhuriyet bayramımız	K. Baykal	1
Diyarbakır kitabeleri	S. Savcı	4
Vicdan	K. Baykal	8
Söze başlarken	Tacettin İz	11
Destanımız (Şiir)	Ömer Öner	14
Diyarbakır hakkında etütler	K. Baykal	15

Sayı 10-11

ATATÜRK'ün gençliğe hitabesi		2
ATATÜRK'ün hayatı		3
Büyük acı	F. R. Atay	7
İzinde (Şiir)	Behcet Kemal Çağlar	8
Atam Yaşıyor	Zeki Mesut Alsan	9
ATATÜRK'ün Şark vilayetindeki seyahatı hatıraları		11

Sayı 12-13

19 Şubat	Şeref Kişmir	1
----------	--------------	---

		<u>Sahife</u>
Halkevimizin bir yıllık çalışması	K. Baykal	2
Evimizin çalışmaları hakkında matbuat görüşleri	Ş. Kavut	9
Diyarbakırdan kulpa	Şeref Kışmır	11
Diyarbakır kitabeleri	S. Savcı	13
Diyarbakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	15

Sayı - 14

Milli Şefin Nutukları		1
Başvekilin nutku		5
İnönü Söylüyor	Şeref Kışmır	9
D. bakırlı B. ve ozanlar	Ş. Kavut	13
Diyarbakır kitabeleri	S. Savcı	14
Diyarbakırdan kulpa „	Şeref Kışmır	17
Anadolu seyahati	Ömer Özgil	18
Ben ve aşk (Şiir)	Fikret	21
Halkevi (şiir)	M. Erk	22
Diyarbakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	23

Sayı - 15

5 Nisan	Şeref Kışmır	1
Folklor ve ata sözleri	Şevket Kavut	3
Diyarbakır kitabeleri	Süleyman Savcı	5
Diyarbakırlı bilginler ve ozanlar	Şevket Kavut	8
İnal oğulları ve Diyarbakır	Seyfi Alpan	10
Karacadağ (şiir)	Ziya Gökalp	12
Bir nasihat	Faik	14
Sevinç ve utanç	Faik İnanç	17
Beyazlığa aşık	Sadık Özbek	18
Okul ve himaye heyetleri	Ö. Öner	20
Halkevi (şiir)	Nevzat Gündoğdu	22
Haberler		23
Diyarbakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	24

Sayı - 16

23 Nisan ve 19 Mayıs bayramları münasebetile	K. Baykal	1
Diyarbakırlı bilginler ve ozanlar	Ş. Kavut	4

Diyarbakır kitabeleri	Süleyman Savcı	7
Folklor ve ata sözleri	Ş. Kavut	9
Tunçelinin paleo coğrafyası	Seyfi Alpan	12
Okul inzibati	Ömer Öner	14
Beyazlığa aşık	Sadık Özbek	17
Haberler		19
Halkevi (şiir)	H. Diriöz	21
Fırtına	M. Gündüz	22
Diyarbakır hakkında yapılan etüdler	K. Baykal	24

Sayı 17

Başvekil Refik Saydam'ın nutku		1
Diyarbakır kitabeleri	Süleyman Savcı	3
Diyarbakırlı bilgiler	Ş. kavut	6
Ata sözleri	Ş. kavut	9
Diyarbakır ekonomik hayatına bir bakış	Seyfi Alpan	13
Güllerde külleme ve çaresi	Halil Yardımcı	15
Dut ve dutçuluk	Sadık Özbek	17
Fırtına	M. Gündüz	20
Çalışmalar	...	23
Diyarbakır hakkında yapılan etüdler	K. Baykal	24

Sayı 18

Hatay coğrafya ve tarihine bir bakış	K. Baykal	1
Evimizin haziran toplantısı	Ö. Öner	5
Koşma (şiir)	Ş. Kavut	6
Geçen yıl ve bu sene	Neşati Üster	7
Diyarbakırlı bilgiler	Ş. Kavut	12
Diyarbakır kitabeleri	S. Savcı	15
Maya ve horyatlar	Ş. Kavut	17
Dut ve dutçuluk	S. Özbek	19
Gözlerin hayali (şiir)	İbrahim Ateşli	20
Çalışmalar	...	21
Halkevi (şiir)	Celal Güvenç	22
Diyarbakır hakkında yapılan etüdler	K. Baykal	23

Sayı - 19

İki büyük bayram	Ömer Öner	1
Doğu anadolunun mühim transit	Seyfi Alpan	3

yollarına bir bakış		
Koşma (Şiir)	Şevket kavut	7
Dişarbakırlı B. ve ozanlar	" "	8
Diclede mehtap (Şiir)	İbrahim Ateşli	12
Alfabemiz	Sadık Özbek	13
Ninniler	Şevket Kavut	15
Dişarbakırda vakıflar	" "	17
Ömür (Şiir)	Ş. Ersoy	19
Dutçuluk	S. Özbek	20
Damlacıklar (Şiir)	Orhan Asena	21
İdeal nedir	Miraç Aktuğ	22
Halkevi (Şiir)	İbrahim Ateşli	23
Çalışmalar		24

Sayı - 20

30 Ağustos	Ş. Uğurtekin	1
Bir acının yıl dönümü	Fikri Batur	5
Zafer bayramı	Ö. Öner	6
Ninniler ve halk oyunları	Ş. Kavut	14
Dişarbakır H. etütler	K. Baykal	16

Sayı - 21

En büyük bayramımız	Ömer Öner	1
Dil devrimi münasebetile	K. Baykal	8
Okan bir dile doğru	Şevket kavut	10
Lice-Hani civarında eski eserler	K. Baykal	15
İstiklâl Marşı	İhsan Ünal	21
Dişarbakırlı ozanlar	Ş. kavut	22
Köye ve köylüye koşalım	Dr. Şükrü kaya	26
Halkevinde sahne	S. Özbek	28
30 Ağustos (Şiir)	Celâl Güvenç	29
İdeal varlık	Faik İnaç	30
Dişarbakır hakkında yapılan etütler	K. Baykal	31

Sayı - 22

Büyük Kayıbmız	Ö. Öner	2
Atatürkün Hayatı		5
Dişarbakırlı bilginler	Ş. kavut	11
Zafer bayramı	Ö. Öner	16
Hakiki ahlakta kanuni ahlak, vazife	K. Baykal	19
Güney doğu anadolunun zirai hayatına bir bakış	Seyfi Alpan	22

Sayı - 23

		Sayife
Tasarruf haftasının önemi	Seyfi Alpan	1
Diyarbakırlı bilginler	Ş. kavut	3
Güney doğu anadolunun zirai hayatına bir bakış	Seyfi Alpan	5
Alfabemiz	S. Özbek	10
Vurgunum (Şiir)	Selahattin Emin	13
Dutçuluk	S. Özbek	14
Bismil tetkikatı	K. Baykal	20
Güney doğu (kitabiyat)	Osman Ocak	22
Çalışmalar		

Sayı 24

Değişmez Milli Şefimiz	Osman Eti	1
Diyarbakır'da		
Büyük misafirimiz	Ömer Öner	2
Milli Şefimizin sempatisi	K. Baykal	5
Zorluklar karşısında Türk ulusu	Ö. Öner	7
Zelzelelerin tetkiki	Seyfi Alpan	10
Bir dertleşme	Salim Atalık	20
Çalışmalar		24

